

Czövek Andrea

Eszterházy Károly Főiskola szociálpedagógia tanszék
czoveka@ektf.hu

INTERNET-HASZNÁLATI SZOKÁSOK ÉS TÁRSADALMI EGYENLŐTLENSÉGEK ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA

A kutatás kérdésfelvetése

Néhány évtizede a technológiai innováció és fejlesztés (PC multimédia, internetes stb.) egyre fontosabb helyet foglal el az emberek életében. A technológiai, információs és kommunikációs forradalom megváltoztatta az emberek mindennapi életét. Gyorsabb az információ terjedése, bővül az egyén és a társadalom kommunikációs tere.

Kutatásunkban mi arra keressük a választ, hogy az infokommunikációs eszközök térhódítása hogyan járul hozzá a hagyományos társadalmi egyenlőtlenségekhez. Az internet társadalmi egyenlőtlenségekre, rétegződésre gyakorolt hatásaival foglalkozva a fő kérdésünk az, hogy az internet terjedésével az egyes társadalmi rétegek közötti különbségek változnak-e, és ha igen, növekednek, avagy csökkennek. A kutatás kiindulópontjai azok a kérdések, hogy vajon az internet segítségével elvileg könnyebben hozzáférhető erőforrásokkal - gazdasági előnyök, társadalmi és földrajzi távolságokat áthidaló kapcsolatok, kulturális javak stb. – kik élnek, ezek megtudják-e változtatni a társadalom által determinált pozíciót.

A digitális megosztottságot a korábbi kutatások a hagyományos társadalmi egyenlőtlenségi dimenziók mentén vizsgálták. A kutatásunk elméleti háttérét ebből kiindulva határoztuk meg. Az internet használat társadalmi esélyekre gyakorolt hatása kapcsán Bourdieu tőkekonverziós elméletét vettük elő. Bourdieu (1997) szerint a társadalmi újratermelés (reprodukciónak) a tőkék konvertálásával megy végbe, ezért a tőkemozgás logikája révén fogható fel a társadalmi reprodukció folyamata. A tőke különböző fajtáinak és alfajtáinak bizonyos időpontban adott elosztási struktúrája a társadalmi világ belső struktúrájának felel meg.

A társadalmi világ struktúráját és működését akkor ítélni lehet csak meg helyesen, ha a tőke fogalmát nem-csupán a közgazdaságtanból ismert formában, hanem valamennyi megjelenési formájában vezetjük be. Bourdieu (1997) ennek megfelelően meghatározta a gazdasági, kapcsolati és kulturális tőkét. Az utóbbi kettőnek látszólag nincs gazdasági tulajdonsága. Azonban mint köztudott, a látszólag megvásárolhatatlan dolgoknak is megvan a maguk ára. Csak azért olyan nehéz pénzre váltani őket, mert a gazdasági jelleg kifejezett tagadásának szándékával jöttek létre. A tőkében egyfajta fennmaradási tendencia rejlik; ugyanúgy termelhet profitot, mint ahogyan önmagát is reprodukálhatja vagy növelheti. (Bourdieu 1978; 1997)

A kutatás bemutatása

Az adatgyűjtés során a *mintavétel* több szakaszban zajlott. Az első szakaszban begyűjtött adatok összesítése után, növeltük a mintába kerülő férfiak arányát, valamint a

gazdaságilag inaktívak mintába kerülésének lehetőségét. A mintába földrajzi terület szempontjából többnyire Észak-magyarországi válaszadók kerültek.

Mintánk életkorra, nemre és foglalkoztatási státusra vonatkozó adatok tekintetében tükrözi az alapsokaság arányait. A többi szociodemográfiai változóra vetítve nem reprezentatív a minta.

A tőkekonverziós folyamatok megfigyelésére egy harminc itemből álló kérdéskört hoztunk létre, melyben olyan tevékenységeket soroltunk fel, melyek az internet használatára vonatkoznak. A válaszadók értékelték, hogy mennyire jellemző rájuk az adott állítás. A kérdések kialakításakor konverziós folyamatokban szerepet játszó tevékenységeket vettük alapul.

A konverziós folyamatok másik kérdéscsoportja tizennégy kérdésből állt. A kérdéseket csoportosítottuk abból a szempontból, hogy gazdasági, kulturális vagy kapcsolati tőke megszerzéséhez járulnak hozzá. A kulturális tőkére vonatkozó csoportot később differenciáltuk magas kultúra megszerzéséhez kapcsolódó használati irányok megtartásával.

A csoportokból tőkekonvertálásra vonatkozó indexszámokat hoztunk létre, melyeket tőkekonvertáló és nem konvertáló kategóriákba osztottunk a változókön belül. Az indexek létrehozása során a már kódolt relatív gyakoriságok inverzértékét alapul véve átlagokat számoltunk, mivel az összes bevont változó ugyanazon a mérési szinten található, tartalmi jelentésük alapján könnyen felállítható volt a már kódolt sorrend. A relatív gyakoriság és a kódolt pontszámok szerint, tőkekonvertáló besorolást a többnyire gyakran vagy valamely válaszkategóriában ritkán választ jelölők kaphattak, míg a többnyire ritkán vagy soha választ jelölők nem konvertáló kategóriákba kerültek. Ezek átlagai a használók esetén 1 és 1,5-ös indexértéknél mozognak, előlött nem konvertálók értékeit találjuk. Az új változók validálásakor bevont, és az egyes itemeknél konzisztenciát mutató kapcsolatok mérik a konvertálási csoportok érvényességét.

A kutatási eredmények bemutatása

A kutatásunk azon eredményei kerülnek itt bemutatásra, amelyek szorosan köthetők a tőkekonverziós elmülethez, és amelyek a társadalmi folyamatok mentén az „off line” világban már elemzésre kerültek, így összehasonlítható, hogy az interneten elvileg könnyebben megszerezhető kapcsolatok, a gazdasági lehetőségek, és hozzáférhető kulturális javak módosítják-e ezeket.

A kérdőív konverzióra rákérdező itemjeiből kategóriákat alkottunk, és eszerint néztük meg, hogy a minta összes elemszámából milyen arányban használják az internet lehetőségeit arra, hogy azt az életükben valamelyik területen hasznosítsák (pl. interneten szerzett kapcsolatból házasság, vagy internetes kapcsolat révén munkahely találása). Az adatokból azt láttuk, hogy a mintába bekerülők alacsony arányban forgatják vissza az életükbe az internet adta erőforrásokat. Ami meglepő lehet a facebook világában, hogy a legalacsonyabb arány a kapcsolati tőke konvertálásánál látszik (a minta 3,1%-a). Legmagasabb arány (a minta 28,2%-a) a kulturális tőke index esetében mutatkozik, akkor, amikor nincsenek elválasztva a populáris és magas kultúrára vonatkozó kérdések, így pl. a film és zene letöltés aránya is látszik az index értéken. A gazdasági index 16,5%.

Kapcsolati tőke

Az egyén kapcsolathálóba beágyazva él, így a család, rokonság, szomszédság, baráti kapcsolatok stb., tehát a kapcsolatok mintázata és minősége befolyásolja az egyén helyzetét és magatartását, következésképp társadalmi mobilitását. A szoros baráti vagy családi zárt kapcsolatok, az erős kötések nem alkalmasak külső információk kanalizálására. A gazdagodásvágy szükségképpen lazította a „gazdaságtalannak” ítélt kapcsolatokat, s egyúttal felértékelte, nélkülözhetetlenné tette a forráserős erős és gyenge kötelékeket. Utasi (2001) vizsgálatai azt mutatják, hogy noha szabadabb a barátválasztás, mint a rendies társadalmakban, mégis a barátságokra a házastársi kapcsolathoz hasonló erős kulturális és státushomogámia jellemző.

Az egymásnak juttatott erőforrások más típusú tőkévé, vagyonná alakulhatnak, (pl. hasznos információk, közbenjárás valahol valakinél, esetleg csak az egymásnak nyújtott időráfordítás, érzelmi támogatás, események közös látogatása vagy társasági együttlét) és végül is elősegíthetik a társadalom integrációját (Bourdieu 1978, 1997).

A hálózati tőke tudástőke-elemeinek (kapcsolatteremtési, kezelési készség stb.) nagysága, minősége szintén fontos szerepet játszik abban, hogy a hálózati tőkét milyen mértékben képes az egyén vagy a csoport hasznosítani.

A hálózati tőke mindaddig „holt tőke”, amíg a társadalomban érvényes normák, szabályok, szankciók szerint a gazdasági tranzakciókban fel nem használják.

Számos tanulmány említi, hogy a szegényebb emberek inkább támaszkodnak az erőskötésekre, mint mások. A modern társadalom struktúrája olyan, hogy néhány ember jellegzetesen előnyösnek találja az erős hálózatok fenntartását, és az „erős hálózatok – úgy tűnik – a gazdasági bizonytalansághoz és a szociális intézmények hiányához is kapcsolódnak. (Utasi 2001)

Peter Blau (1997) azt állítja, hogy mivel a modern társadalmak osztálystruktúrája piramis alakú, és mivel az összes szint egyéneinél feltételezhetjük a homofiliára való hajlamot (tendenciát az önmagához hasonló barátok választására), ezért minél alacsonyabb valakinek az osztályrétege, annál nagyobb az erős kötések viszonylagos gyakorisága. Ez azért következik be, mivel a homofiliás jellegű kötések nagyobb valószínűséggel erősek és az alacsonyabb státusú egyének olyan sokan vannak, hogy viszonylag könnyebb számukra önmagukhoz nagyon hasonló barátokat keresni és választani. Mivel oly kevés a többi magas státusú egyén, ez magyarázza, hogy miért kell a felsőbb osztálynak oly sok erőforrást befektetnie az olyan intézményekbe, mint a magánklubok, különleges iskolák és társasági események.

1. táblázat: Jövedelmi kategóriák és kapcsolati index kapcsolata (N=421 sig>0,05)

Jövedelmi kategóriák és kapcsolati index				
		Kapcsolati index		Összesen
		Tőkekonvertáló	Nem konvertáló	
Jövedelmi kategóriák	Deprivált	2	124	126
		1,6%	98,4%	100,0%
	Szegény	3	166	169
		1,8%	98,2%	100,0%
	Átlagos jövedelmű	7	104	111
		6,3%	93,7%	100,0%
	Jó helyzetű	1	14	15
		6,7%	93,3%	100,0%
Összesen		13	408	421
		3,1%	96,9%	100,0%

A kutatásunkban az elméleti megállapításoknak megfelelően megnéztük, hogy a jövedelmi helyzet (szegénység) hogyan függ össze a kapcsolati tőkeszerzéssel, az internet segítségével. A jövedelmi viszonyokat kategóriákba rendeztük. Az egy főre jutó jövedelmek alapján a medián jövedelem 60%-ánál kevesebbet keresők kerültek a deprivált és szegény kategóriákba, az átlag jövedelemmel rendelkezők az átlagos jövedelműek kategóriájába, és az átlagos jövedelem felett keresők a jó helyzetű kategóriába.

A táblázat azt mutatja, hogy a két alsó jövedelmi kategóriában nem éri el a kettő százalékot; a depriváltak esetében 1,6 százalék, a szegények csoportjában 1,8 százalék az internetes kapcsolati előnyökkel élők aránya. A két magasabb jövedelmi kategóriában pedig nem éri el a 7 százalékot; az átlagos jövedelműeknél 6,3 százalék, a jó helyzetűeknél 6,7 százalék. Vagyis *inkább tudnak hasznos kapcsolatokat kialakítani a jó helyzetűek*, mint az alsó jövedelmi kategóriába eső válaszadók, azonban minden kategóriában alacsony az arányuk, és *statisztikai összefüggést nem találtunk köztük*.

2. Táblázat: Az iskolai végzettség és a kapcsolati index kapcsolata ((N=421 sig<0,05)

Legmagasabb iskolai végzettsége * kapcsolati indexcsoport				
		Kapcsolati indexcsoport		Total
		Tőkekonvertáló	Nem konvertáló	
Iskolai végzettség kategóriái	8 általános alatti	0	2	2
		0,0%	100,0%	100,0%
	8 általános iskolai végzettség	0	11	11
		0,0%	100,0%	100,0%
	10 évfolyam + szakma	0	6	6
		0,0%	100,0%	100,0%
	Szakiskola/szaktanulmányképző	0	56	56
		0,0%	100,0%	100,0%
	Érettségi	2	93	95
		2,1%	97,9%	100,0%

Legmagasabb iskolai végzettsége * kapcsolati indexcsoport				
		Kapcsolat indexcsoport		Total
		Tőkekonvertáló	Nem konvertáló	
	Érettségi + szakma	3	93	96
		3,1%	96,9%	100,0%
	Felsőfokú szakképzettség (FSZ)	0	34	34
		0,0%	100,0%	100,0%
	Főiskola (BA, BsC)	3	77	80
	Főiskola (BA, BsC)	3,8%	96,2%	100,0%
	Egyetem (MA, MsC)	3	32	35
		8,6%	91,4%	100,0%
	Doktori (PhD, DLA)	2	5	7
		28,6%	71,4%	100,0%
	Egyéb	0	1	1
		0,0%	100,0%	100,0%
Total		13	410	423
		3,1%	96,9%	100,0%

Ha az iskolai végzettséget hasonlítjuk össze a kapcsolati indexel, akkor érdekesebb eredményre jutunk. Itt az látszik, hogy minden kategóriában, amely nem jelent érettségit adó végzettséget, egyáltalán nem szerepel olyan, aki kapcsolati előnyökre tenne szert az interneten keresztül. Az érettségizettek 2,1 százaléka, az érettségi mellett szakmát is szerzők 3,1 százaléka, a főiskolai végzettségűek 3,8 százaléka, az egyetemet végzettek 8,6 százaléka és a doktori fokozatot szerzettek 28,6 százaléka tudja előnyösen építeni és használni az internetes kapcsolatait.

Ebben az összehasonlításban statisztikai összefüggést is találtunk (sig 0,012) azonban gyengíti az eredmény érvényességét, hogy magas az ötnél kevesebb cellagyakoriság, hiszen az összesített adatokból azt láthattuk, hogy eleve legkevesebben a kapcsolati tőkével élnek az interneten, így kevés az elemszám. A tendencia azonban leolvasható, vagyis minél magasabb az iskolai végzettség, annál valószínűbb, hogy érvényes kapcsolatokra tudunk szert tenni, így éppen azoknak van kisebb esélyük a hídszerű kapcsolatok kialakítására, akiknek nagyobb szükségük lenne rá.

Kulturális tőke

A kulturális tőke három formában létezhet. Bensővé tett, *inkorporált állapotban*, a szervezet tartós készségének formájában. *Tárgyasult állapotban*, kulturális javak, képek, könyvek, lexikonok, eszközök vagy gépek formájában. *Intézményesült állapotban*, olyan tárgyasult formában, amelyet azért kell külön kezelni, mert – ahogy az iskolai végzettségi titulusoknál is – igen sajátos tulajdonságokat kölcsönöz az általa garantált kulturális tőkének. (Bourdieu 1978; 1997)

Az *inkorporált tőke* olyan tulajdon, amely a „személy” szilárd részévé, habitusává vált, a „tulajdonlásból” itt „tulajdonság” válik. Az inkorporált és ezáltal elsajátított tőke ezért (ellentétben a pénzzel, a birtoklási jogcímeikkel) nem adható tovább rövid időtáv alatt ajándékozás, öröklés, vétel vagy csere útján. (Bourdieu 1978; 1997)

A kulturális tőkének a gyors és könnyű elsajátítása csak azokban a családokban megy akadálytalanul és idővesztés nélkül végbe, amelyek olyan erős kulturális tőkével rendelkeznek, hogy az egész szocializációs időszak egyúttal felhalmozási időszak, is.

A kutatásunkban azt néztük meg, hogy az internet képes-e változtatni a társadalmi folyamatok által determinált kulturális tőkeszerzés lehetőségein.

3. táblázat: Jövedelmi kategóriák és kulturális index kapcsolata (N=421) (sig. > 0,05)

Jövedelmi kategóriák és kulturális index				
		Kulturális index csoport		Összesen
		Tőkekonvertáló	Nem konvertáló	
Jövedelmi kategóriák	Deprivált	33	93	126
		26,2%	73,8%	100,0%
	Szegény	46	123	169
		27,2%	72,8%	100,0%
	Átlagos jövedelmű	33	78	111
		29,7%	70,3%	100,0%
	Jó helyzetű	7	8	15
		46,7%	53,3%	100,0%
Összesen		119	302	421
		28,3%	71,7%	100,0%

A kulturális index és a jövedelmi kategóriák vizsgálata esetében magasabb konvertálási arányokat látunk, mint a többi tőkefajta esetében. Itt az arányok az alsó három kategóriában kiegyenlítettek, *kiugrás a jó helyzetűek kategóriájában látszik*. A depriváltak 26,2 százaléka, a szegények 27,2 százaléka és az átlagos jövedelműek 29,7 százaléka kulturális- tőkekonvertáló. Folyamatosan emelkedő tendencia látszik a magasabb jövedelmi kategóriák felé, de nincs nagy eltérés. A jó helyzetűek esetében azonban már több mint 16 százalékos ugrást láthatunk. Közöttük az interneten megszerezhető kulturális előnyökkel 46,7 százalék él. Statisztikai összefüggést itt sem találunk, de a tendencia a magasabb jövedelműek magasabb előnyszerzését mutatja.

Újra meg kell jegyezni, hogy itt a populáris és magas kultúra egyaránt a kategória része. Azonban a magas kultúra leválogatása (pl. szakfolyóirat olvasása neten, múzeumlátogatás neten stb.) az arányokon változtat, de statisztikai összefüggést így sem találunk.

4. táblázat: Az iskolai végzettség a kulturális index kapcsolata (N=421) (sig<0.05)

Legmagasabb iskolai végzettsége * kulturális index				
		Kulturális indexcsoport		Total
		Tőkekonvertáló	Nem konvertáló	
Iskolai végzettség szerinti csoportok	8 általános alatti	0	2	2
		0,0%	100,0%	100,0%
	8 általános iskolai végzettség	2	9	11
		18,2%	81,8%	100,0%
	10 évfolyam + szakma	1	5	6
		16,7%	83,3%	100,0%

Legmagasabb iskolai végzettsége * kulturális index			
	Kulturális indexcsoport		Total
	Tőkekonvertáló	Nem konvertáló	
Szakiskola/szaktanulmányképző	8	48	56
	14,3%	85,7%	100,0%
Érettségi	30	65	95
	31,6%	68,4%	100,0%
Érettségi + szakma	19	77	96
	19,8%	80,2%	100,0%
Felsőfokú szakképzettség (FSZ)	8	26	34
	23,5%	76,5%	100,0%
Főiskola (BA, BsC)	33	47	80
	41,2%	58,8%	100,0%
Egyetem (MA, MsC)	14	21	35
	40,0%	60,0%	100,0%
Doktori (PhD, DLA)	3	4	7
	42,9%	57,1%	100,0%
Egyéb	0	1	1
	0,0%	100,0%	100,0%
Total	118	305	423
	27,9%	72,1%	100,0%

Ha az iskolai végzettség és a kulturális javak konvertálásának összefüggéseit vizsgáljuk, akkor azt láthatjuk, hogy akinek nincs meg az alapfokú végzettsége, vagyis kevesebb, mint nyolc általánossal rendelkezik, az egyáltalán nem él az interneten megszerezhető kulturális javakkal, míg, akik főiskolai vagy annál magasabb végzettséggel rendelkeznek azok magasabb, mint 40 százalékos arányban élnek ezzel. Ebben az összehasonlításban statisztikai összefüggést is találunk (sig 0,017). Igaz az ötnél kevesebb cellagyakoriság itt is magasabb az elvártnál, de magasabb elemszám alapján jöttek az eredmények, így a tendenciát érvényesnek gondolhatjuk. Azok jutnak kulturális előnyökhöz az interneten keresztül, akik eleve magasabb kulturális szinttel rendelkeznek, vagyis a társadalomban adott hátrányok és előnyök felerősödnek az iskolai végzettség és kulturális index összefüggésében.

Az is érdekes lehet, ha azokkal az itemekkel dolgozunk csak, amelyek a „magas kultúra” kategóriába sorolódtak. Itt azt találjuk, hogy a nyolc általános végzettségűek 18, 2 százaléka, a szakiskolások 10,5 százaléka, az érettségizettek 21,1 százaléka, az érettségi mellett szakmát is szerzők 15,6 százaléka és a felsőfokú szakképzősök 17,6 százaléka konvertálja az interneten megszerezhető magas kultúrát. Az iskolai végzettség tekintetében általában a kulturális tőkeindex és magas kultúra indexe hasonló eredményt mutat, a tendenciák nem változnak jelentősen. Ennél akár nagyobb különbségre is számíthattunk a fentebb felsorolt végzettségi kategóriákban, hiszen ennél az indexnél kimaradtak az olyan itemek, mint pl, a filmnézés az interneten, amit sokan jelöltek. *Ez jó hír is lehet, hiszen ha nem is magas arányban, de azokat az előnyöket használják ki az alacsonyabb iskolai végzettségűek, melyek akár a társadalmi helyzetükre is hathat. A magasabb végzettségi kategóriákban továbbra is megmaradnak a magasabb arányok, de alacsonyabbak ezek, mint ha általában csak a kulturális indexet néznénk.*

Gazdasági tőke

Másféle tőkefajtákra gazdasági tőke segítségével lehet szert tenni, de csak többé-kevésbé költséges átalakítási munkák árán, amelyek az adott területen hatékony hatalomformák előállításához szükségesek. (Bourdieu 1978; 1997)

A gazdasági tőke egyrészt az összes többi tőkefajta alapja, másrészt azonban a gazdasági tőke transzformált és travesztált megjelenési formái sohasem vezethetők vissza teljesen erre a tőkére. Úgy is fogalmazhatjuk, hogy a gazdasági tőkét a többi tőkefajta birtoklása legitimálja. Az internet lehetőséget biztosíthat arra, hogy a személytelen térben az érvényes kapcsolatok, vagy tudás birtoklása nélkül is szert tegyünk gazdasági előnyökre. Megnéztük, hogy a jövedelmi helyzettel összevetve milyen sajátosságokat látunk a mintában.

A deprivált csoport 15,9 százaléka, a szegények kategóriájába esők 14,8 százaléka, az átlagos helyzetűek 20 százaléka és a jó helyzetűek szintén 20 százaléka esik a konvertálók csoportjába. Statisztikai összefüggést nem találunk, de az látszik, hogy mind két jobb helyzetű kategóriában 5 százalékkal magasabb a gazdasági index. Vagyis a deprivált és szegény csoportok inkább nem konvertálják a gazdasági előnyöket. Azonban azt sem mondhatjuk, hogy a különbség hasonló a társadalmi működés sajátosságához, hiszen nincs nagy különbség az átlagos és jó helyzetűek illetve a deprivált és a szegények között az arányokban. Inkább azt mondhatjuk, hogy jövedelmi kategóriák szerint nézve egyik csoport sem használja magas arányban az internet gazdasági előnyeit, noha az alsó kategóriában nagyobb szükség lehetne rá.

5. táblázat: Az iskolai végzettség és a gazdasági index kapcsolata (N=421)

Legmagasabb iskolai végzettsége * gazdasági indexcsoport				
		Gazdasági indexcsoport		Total
		Tőkekonvertáló	Nem konvertáló	
Iskolai végzettség szerinti csoportok	8 általános alatti	0	2	2
		0,0%	100,0%	100,0%
	8 általános iskolai végzettség	2	9	11
		18,2%	81,8%	100,0%
	10 évfolyam + szakma	0	6	6
		0,0%	100,0%	100,0%
	Szakiskola/szaktanulmányképző	9	47	56
		16,1%	83,9%	100,0%
	Érettségi	21	74	95
		22,1%	77,9%	100,0%
	Érettségi + szakma	13	83	96
		13,5%	86,5%	100,0%
	Felsőfokú szakképzés (FSZ)	4	30	34
		11,8%	88,2%	100,0%
	Főiskola (BA, BsC)	12	67	79

Ha az iskolai végzettséget a gazdasági indexel hasonlítjuk össze, akkor azt tapasztaljuk, hogy azok a válaszadók, akik nem fejezték be az általános iskolát, vagyis nem rendelkeznek alapfokú végzettséggel sem, azok egyáltalán nem is használják az

internet gazdasági előnyeit. A nyolc általános végzettségű, vagyis csak az alapfokú iskolát elvégzettek között a mintába bekerült válaszadók 18,2 százaléka gazdasági előnyt szerez az internet segítségével, valamivel kisebb ez az arány a szakiskolát, szakmunkásképzőt végzettek esetében, ahol 16,1 százalék a konvertálók aránya. Az érettségivel rendelkezők és az egyetemet végzettek csoportjában magasabb valamivel az arány, itt mind két kategóriában a válaszadók valamivel több, mint egy ötöde gazdasági-tőkekonvertáló. A magasabb és alacsonyabb végzettségi kategóriákban is alacsonyabb arányú a jó gazdasági indexszámmal rendelkezők aránya. Érettségi plusz szakma kategóriába tartozók 13,5 százaléka, felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők 11,8 százaléka, főiskolát végzettek 15,2 százaléka és doktori fokozattal rendelkezők 14,3 százaléka gazdasági-tőkekonvertáló.

Azt láthatjuk, hogy az iskolai végzettség nem differenciál jelentősen az interneten megszerezhető gazdasági előnyök tekintetében. Negatív olvasatban azt mondhatjuk, hogy azok, aki valószínűleg jobb helyzetűek hasonló arányban élnek az interneten olcsón és könnyen megszerezhető gazdasági előnyökkel, mint azok, akiknek erre nagyobb szükségük lenne. Pozitív olvasatban úgy is fogalmazhatunk, hogy az alacsony iskolai végzettségi kategóriákban – az alapfokú végzettséget sem szerzettek kivételével – szinte mindenhol egy hatod arányú a konvertálók százalékos megoszlása. Statisztikai összefüggést nem találtunk.

Összességében azt állíthatjuk, hogy a mintába bekerültek alacsony arányban tőkekonvertálók. Nincs szignifikáns összefüggés, de talán tendenciaként megállapítható, hogy nagyobb esélye van a tőkekonverzióra annak, akinek magas az iskolai végzettsége és jó anyagi helyzetben van.

Irodalomjegyzék

- Bourdieu, P. 1997. „Ökonomische Kapital, kulturelles Kapital, soziales Kapital.” *Soziale Welt*, Sonderband 2. 183-198. oldal. A jelen fordítás forrása: Angelusz Róbert (szerk.): *A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok*. Új Mandátum, Bp., 1997, 156–177. old.
- Bourdieu, P. 1978. *A társadalmi egyenlőtlenségek újratemelődése*. Budapest, Gondolat.
- Blau, P. M. 1997. *Inequality and Heterogeneity*. The Free Press, New York, 1973, 1–17. old. A jelen fordítás forrása: Angelusz Róbert (szerk.): *A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok*. Új Mandátum, Bp. 359–382. old
- Utasi Ágnes: *A társadalmi integráció és szolidaritás alapjai: a bizalmas kapcsolatok*
<http://www.c3.hu/scripta/szazadveg/24/utasi.htm> Letöltés: 2014. 08. 12.